

เติมความรู้

สว.สก.

ยกระดับสหกรณ์ เดินหน้า สู่อาเซียน

บรรยากาศการพบปะพูดคุยกันของเครือข่ายที่นัดมาพบกันปีละครั้ง

ในโอกาสปีแห่งการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558 สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และภาคีได้จัดงานประกาศเกียรติคุณและเสวนาวิชาการประจำปี เมื่อ 11 กันยายน 2558 ซึ่งในปีนี้ได้หยิบยกธีมเสวนาวิชาการเรื่อง “ยกระดับสหกรณ์ เดินหน้า สู่อาเซียน” มาเปิดโอกาสการเรียนรู้แก่ผู้นำสหกรณ์ ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ตลอดจนผู้สนใจ ที่มีทั้งหน้าเก่า หน้าใหม่ที่ได้มีโอกาสใช้เวทีเสวนาฯพบปะกัน เวทีช่วงเช้าในปีนี้มีคุณผกา มาศ ธนพัฒน์พงศ์ คนเกษตรมากความสามารถ และคลุ่มคลี้กับังงานของสถาบันฯมาตั้งแต่ต้น มาเป็นผู้ดำเนินรายการ

เมื่อผู้ร่วมเสวนาทุกท่านขึ้นเวทีพร้อมแล้ว ทั้งคุณบริสุทธิ เปรมประพันธ์ รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, คุณลดาวัลย์ คำภา รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รศ.ดร.พีรเดช ทองอำไพ กรรมการสภามหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, คุณสุวรรธน์ บุปราพรนุสรณ์ รองเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, ดร.ธนภัท แสงอรุณ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ และ รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ หลังจากนั้นคุณผกามาศ ธนพัฒนพงศ์ เปิดประเด็นให้เห็นภาพรวมของการขับเคลื่อนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศว่ามีการขับเคลื่อนไปอย่างไรบ้าง และมอบเวทีให้ รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน หากพิจารณาสหกรณ์แล้วก็อยู่ได้ทั้งสองเสา เสาแรกก็คือ เศรษฐกิจ เสาที่สองคือ สังคมและวัฒนธรรม

ในเสาของเศรษฐกิจ เราอาจพูดถึงเรื่องตลาดเดียว (Single Market) แล้วสหกรณ์ซึ่งมีขนาดเล็กแล้ว จะอยู่ในเสาหลักได้หรือไม่ ตนเห็นว่า ประเทศในอาเซียนเป็นภาคเกษตรเสียส่วนใหญ่ สำหรับประเทศไทยไม่ได้เป็นประเทศที่เน้นภาคเกษตรอีกแล้ว แต่ภาคการเกษตรก็ยังมีมีความสำคัญ มีความเชื่อมโยงต่อภาคอื่น ๆ สูงสำหรับประเทศเพื่อนบ้าน หากเอาภาคการเกษตรเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกประกอบด้วย 5 ประเทศที่ร่วมก่อตั้งประชาคมอาเซียน เป็นคู่

ค้าสำคัญของประเทศไทย และเป็นผู้ส่งออกเองด้วย จึงมีการเชื่อมโยงทั้งในฐานการผลิต การบริโภค และการค้า อีกกลุ่ม คือ CLMV ได้แก่ เมียนมาร์ เวียดนาม ลาว กัมพูชา ประเทศไทยได้พึ่งพาแรงงานจากประเทศเหล่านี้มานานพอสมควร กล่าวได้ว่า สมาชิกประชาคมอาเซียนก็มีส่วนร่วมในการผลิตของประเทศไทยเช่นกัน

ในมิติทางสังคม เวลาเรามองสหกรณ์เข้าไปสู่อาเซียน คงต้องมองความร่วมมือจากภาพเล็กไปภาพใหญ่ นั่นคือ ความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ในประชาคมอาเซียน ถ้าเป็นไปได้ก็ใช้ฐานคน ฐานวัฒนธรรม เพื่อสร้างความร่วมมือแบบจากคนสู่คน จากสหกรณ์สู่สหกรณ์

เมื่อสักครู่มีผู้ตั้งคำถามว่า แล้วโครงการวิจัยด้านสหกรณ์ที่ทำมาสิบกว่าปีอยู่ตรงไหน ในเรื่องโครงการวิจัยที่ดำเนินการมา ตนคิดว่ามีสามองค์ประกอบ ได้แก่ 1) คนต้องมีคุณภาพ 2) สินค้าต้องมีคุณภาพซึ่งจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าคนไม่มีคุณภาพ และ 3) เครื่องชามีคุณภาพ ตรงนี้เป็นหัวใจที่สำคัญ

แล้วเครื่องชามีเชื่อมโยงด้วยอะไร ถ้าเป็นภาคธุรกิจอาจเชื่อมโยงเครื่องชามีด้วยการตอบแทนและผลกำไร แต่ในเครื่องชามีสหกรณ์ รศ.จุฑาทิพย์ ได้ชี้ให้เห็นว่า เชื่อมด้วยคุณค่า คือ เป็นเครื่องชามีคุณค่า ถ้านักธุรกิจพูดกันเรื่องกำไร นักสหกรณ์จะเชื่อมโยงกันได้ด้วยระบบคุณค่า เป็นคุณค่าที่นำไปสู่การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ นำไปสู่การรวมกลุ่มที่จะสามารถต่อรองได้

ในทางปฏิบัติ สิ่งที่สำคัญในการเชื่อมโยงคือ ความไว้วางใจระหว่างผู้คน เครื่องชามีที่มองความเป็นธรรม มองถึงความสุจริต มองถึงคุณภาพของคน เป็นหัวใจที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครื่องชามีอย่างแท้จริง

เรามีงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยไปทำเกษตรพันธสัญญา กับ สปป.ลาว สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ทาง

ความเป็นอาเซียนเปิดโอกาสและเป็นความท้าทายสำหรับขบวนการสหกรณ์ไทยว่า เข้มแข็งจริงหรือไม่ ถ้าสามารถทลายขบวนการสหกรณ์ไทยให้เข้มแข็งได้จริง สร้างคุณค่าร่วม แล้วสหกรณ์ไทยสามารถเป็นต้นแบบในการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคเกษตรของสหกรณ์ในอาเซียน ก็จะทำให้ภาคการผลิตด้านเกษตรเข้มแข็ง ถ้ามองกว้างไกล เครือข่ายคุณค่าสหกรณ์แม้จะกาเล็กก็จะขยายมากขึ้น แล้วเราจะขยายไปสู่อาเซียน

ลาวถามว่าสุดท้ายเกษตรกรลาวได้อะไร ทั้ง ๆ ที่เป็นนโยบายระดับรัฐบาล สิ่งที่เกิดขึ้นจริงคือ ตลอดเวลาที่มีความร่วมมือก็กลับเกิดคำถามว่า คนลาวได้อะไร แสดงว่า การเชื่อมโยงเครือข่ายเฉพาะการขายสินค้าอย่างเดียวอาจยังไม่พอที่จะทำให้เกิดความไว้วางใจในการเชื่อมโยง ถ้าสร้างความไว้วางใจแก่กันและกัน ตนคิดว่าเป็นพลังของอาเซียนอย่างแท้จริง และสหกรณ์มีระบบคุณค่าซึ่งสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าได้อย่างมีพลัง ตนคิดว่า ระบบคุณค่า การผลิต และการค้าที่เป็นธรรมยังเป็นหัวใจในการเชื่อมโยงในระดับการปฏิบัติจริง

ความคืบหน้าในอาเซียนตอนนี้ คิดว่า ในมิติของความร่วมมือ เราต้องการความร่วมมือบนฐานของความไว้วางใจ ในทางปฏิบัติหรือทางเทคนิคต้องดูต่อไปว่าจะเชื่อมโยงได้ขนาดไหน ในเรื่องสินค้ามีความชัดเจนว่า ประเทศไทยเองก็ต้องการสินค้าจากเพื่อนบ้าน และไทยเองก็ผลิตสินค้าที่ประเทศเพื่อนบ้านต้องการ นอกจากนี้สิ่งที่มาร่วมกันในระหว่างอาเซียนในภาคการเกษตร คือ ความเกรงกลัวต่อการคุกคามจากอิทธิพลของประเทศจีน จริง ๆ แล้ว จีนเป็นตลาดที่สำคัญ แล้วความร่วมมือระหว่างเครือข่ายสหกรณ์จะสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศจีน กับเอกชนของจีนได้อย่างไร

ความเป็นอาเซียนเปิดโอกาสและเป็นความท้าทายสำหรับขบวนการสหกรณ์ไทยว่า เข้มแข็งจริงหรือไม่ ถ้าสามารถทำขบวนการสหกรณ์ไทยให้เข้มแข็งได้จริง สร้างคุณค่าร่วม แล้วสหกรณ์ไทยสามารถเป็นต้นแบบในการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคเกษตรของสหกรณ์ในอาเซียน ก็จะทำให้ภาคการผลิตด้านเกษตรเข้มแข็ง ถ้ามองกว้างไกล เครือข่ายคุณค่าสหกรณ์แม้จะทำเล็กก็จะขยายมากขึ้น แล้วเราจะขยายไปสู่อาเซียนทิศทางการวิจัยในประเทศไทย เราเห็นต้นแบบที่ดีของสหกรณ์ เราเห็นการปฏิบัติและความสำเร็จของเครือข่าย ส.ป.ก. เราเห็นเทคโนโลยีที่มากมายของ ส.ว.ก. นอกจากเราจะสร้างเครือข่ายระหว่างสหกรณ์ด้วยกันแล้ว เราอาจต้องสร้างเครือข่ายของผู้กำหนดนโยบาย ของผู้สนับสนุนงานวิจัย ถ้าสกว.เองอยากจะทำบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ถ้าเราเห็นผลของการขับเคลื่อนของขบวนการสหกรณ์ งานวิจัยก้าวต่อไปคงต้องพิจารณาว่า จะขยายพื้นที่จากพื้นที่ต้นแบบต่าง ๆ ได้อย่างไร

ขณะเดียวกันก็ยังมีคำถามท้าทายใหม่ๆ ตนห่วงเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งเราต้องการเทคโนโลยีการจัดการ ที่ดิน และเกษตรกรรมรุ่นใหม่

คำถามในใจทวิวิจัยว่า เราจะเสริมสร้างศักยภาพ

เกษตรกรรมรุ่นใหม่ได้อย่างไร นอกจากนี้ยังต้องการ เจ้าหน้าที่มืออาชีพ ผู้ประกอบการมืออาชีพ และสหกรณ์มืออาชีพ

คุณผกา มาศ รัตนพงษ์

คุณผกา มาศ รัตนพงษ์

ลำดับต่อไป อยากทราบมุมมองของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในภาคสหกรณ์และชุมชนว่า มีการขับเคลื่อนไปอย่างไรบ้าง

คุณนัตตาวัลย์ คำภา

คุณนัตตาวัลย์ คำภา

ขอเน้นว่า สหกรณ์ในบ้านเรามีหลายแบบ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ดังนั้นการพูดถึงเรื่องสหกรณ์อยากให้มีความครอบคลุม ในมุมมองสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เวลามองสหกรณ์กับอาเซียน น่าจะเป็นโอกาส เพราะประเทศไทยมีสหกรณ์หลากหลายรูปแบบ มีสมาชิกจำนวนมาก ถ้าเทียบกับประเทศอาเซียนอื่นแล้ว

การสหกรณ์ของเขายังอยู่ในระยะเริ่มต้นเสียส่วนใหญ่
เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โอกาสของ
สหกรณ์ในเชิงเข้าไปร่วมมือ มีการประสานในเรื่องการค้า
การลงทุนจะดีมาก นอกจากนี้ เห็นด้วยว่าประเทศไทยมี
ศักยภาพทางด้านการเกษตรมาตลอด แต่ประเทศเพื่อน
บ้านก็เติบโตเร็ว จึงต้องมีเครื่องมือเอาไปรวมกัน

ในมุมมองของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง
ชาติ เราสามารถใช้ความร่วมมือระหว่างสหกรณ์กับ
เพื่อนบ้านให้เป็นประโยชน์ได้

1. ด้านการเกษตร ประเทศเพื่อนบ้านเขาผลิต
ได้ถูกกว่าประเทศไทย ไทยคงลดต้นทุนไม่ได้ของเขาอีก
แล้ว ถ้าเราใช้ความเข้มแข็งของสหกรณ์ ก็จะเป็นโอกาส
ในการจัดการพื้นที่เพื่อมูลค่าเพิ่ม

2. ในเรื่องการเงิน ประเทศไทยมีสหกรณ์ออม
ทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน เรามีเงินเยอะที่ยังไม่
ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ คงต้องหาโอกาสลงทุนใน
เพื่อนบ้าน แต่ต้องดูความเหมาะสมในเรื่องความเข้ม
แข็งและความคุ้มค่าประกอบกันด้วย เพราะฉะนั้นจะ
เห็นว่า สหกรณ์ของไทยมีความพร้อมในเรื่องเงินทุน
จะร่วมมืออย่างไร จะลงทุนในธุรกิจใด อาจไม่จำเพาะ
ต้องเป็นสินค้าเกษตร แต่อาจเป็นกลุ่มสินค้าแปรรูปก็ได้

3. การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างสหกรณ์
ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนบุคลากร
อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่เราต้องให้ความสำคัญ
นั่นคือสหกรณ์ของเราเข้มแข็งหรือยัง และเข้มแข็ง
ขนาดไหน หลักการสหกรณ์เป็นหลักการที่ดีมาก แต่ใน
ระยะ 100 ปีที่ผ่านมา ก็ยังมีคำถาม เพราะในขบวนการ
สหกรณ์ บางครั้งก็ยังไม่มีความไม่โปร่งใส ยังไม่ได้สรรหา
คนที่มีคุณภาพเท่าที่ควร ก่อนไปร่วมมือกับใคร คงต้อง
สร้างความเข้มแข็งให้กับตัวเราเองก่อน

**ประเด็นที่เราต้องให้ความสำคัญ นั่นคือ
สหกรณ์ของเราเข้มแข็งหรือยัง และเข้ม
แข็งขนาดไหน หลักการสหกรณ์เป็นหลัก
การที่ดีมาก แต่ในระยะ 100 ปีที่ผ่านมา
ก็ยังมีคำถาม เพราะในขบวนการสหกรณ์
บางครั้งก็ยังไม่มีความไม่โปร่งใส ยังไม่ได้
สรรหาคนที่มีคุณภาพเท่าที่ควร ก่อนไป
ร่วมมือกับใคร คงต้องสร้างความเข้ม
แข็งให้กับตัวเราเองก่อน**

อีกประเด็นหนึ่งคือ การพัฒนาบุคลากรสหกรณ์
หลายสหกรณ์ที่เข้มแข็ง เพราะผู้จัดการสหกรณ์มีความ

ตั้งใจ เก่ง ถ้าเราได้ผู้บริหารดี มีคุณภาพ วิทยุทัศน์ไกล
สหกรณ์จะเข้มแข็ง การพัฒนาบุคลากร การสรรหาคน
ที่มีคุณภาพเข้าสู่ระบบจึงเป็นปัจจัยสำคัญ

ประเด็นต่อมา สมาชิกสหกรณ์จำเป็นต้องมี
ความรู้ เพื่อช่วยเหลือและตรวจสอบการดำเนินการของ
สหกรณ์ให้โปร่งใส ทำธุรกิจกับสหกรณ์ รวมทั้งมีข้อเสนอ
ต่อกรรมการดำเนินการ เรื่องนี้ต้องอาศัยการวิจัยและ
พัฒนาเข้ามาประกอบกันด้วย จึงต้องสร้างความเชื่อมโยง
ระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์ให้เหนียวแน่น ใช้และ
สนับสนุนระบบสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง

ประเด็นที่เป็นนโยบายสำคัญ คือ

1. การสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ทั้งใน
เรื่องการพัฒนาบุคลากร ธุรกิจ ให้โอกาสสหกรณ์ทำ
และขยายธุรกิจ

2. ให้องค์ความรู้ เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่จะ
ทำให้สหกรณ์เข้มแข็งและขยายงานออกไปได้

3. เรื่องการตรวจสอบ เพื่อให้สหกรณ์ดำเนินไป
ได้ ถ้าไม่มีความโปร่งใส สหกรณ์จะดำเนินการไปได้ยาก
ภาคีรัฐอยากใช้กลไกสหกรณ์เป็นเครื่องมือใน
การนำนโยบายของรัฐบาลไปสู่พื้นที่ ไปช่วยเหลือคน
สหกรณ์จึงต้องมีความพร้อม มีความเข้มแข็งเพียงพอที่
จะรับนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ของรัฐไปสู่สมาชิก

คุณภาพมาตรฐานพัฒนาพงศ์

ลำดับต่อไปขอเชิญคุณปริศนาประสพการณ
การทำงานในกรมส่งเสริมสหกรณ์มองพิจารณาในเรื่อง
ยกระดับสหกรณ์สู่อาเซียน

คุณปริศนา ประสพประพันธ์

หลาย ๆ ท่านคงเป็นห่วงสถานการณ์ของ
สหกรณ์ไทยว่าจะไปในทิศทางใด ณ วินาที สถานการณ์
ของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปนานแล้ว แต่หลาย ๆ
สหกรณ์ยังอยู่ในภาพเดิม ๆ เมื่อ 100 ปีที่แล้ว ในตอน
นั้นสหกรณ์ในประเทศไทยเกิดมาจากการตั้งสหกรณ์
เล็ก ๆ ในหมู่บ้านเป็นสหกรณ์หาทุน เพราะปัญหาเกิด
จากเกษตรกรขาดแคลนเงินทุน ไม่สามารถเข้าถึงแหล่ง
เงินทุน ในที่สุดรัฐบาลเห็นว่า สหกรณ์ขนาดเล็กไม่เข้ม
แข็ง ก็กำหนดให้สหกรณ์เหล่านั้นรวมกัน

ณ วินาที สหกรณ์ในภาคการเกษตร น่าจะเกิน
ครึ่งที่ยังดำรงเรื่องการให้สินเชื่อแก่สมาชิก ทั้ง ๆ ที่มี
แหล่งทุนเพิ่มขึ้นแล้วใกล้ ๆ ตัวเกษตรกร และเกษตรกร
สามารถเข้าถึงแหล่งทุนเหล่านั้นได้ เช่น ธนาคารเพื่อ
การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รัฐบาลเองก็พยายาม
ให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนมากขึ้น แต่สหกรณ์ก็ยังไม่

คุณบริสุทธิ เปรมประพันธ์

การให้สินเชื่อ บางทีก็มีปัญหา ความอ่อนแอก็จะเกิดขึ้น คนในขบวนการสหกรณ์ไม่ได้ซาบซึ้งในคุณค่า สหกรณ์อย่างแท้จริง แม้สถานการณ์และบริบทจะเปลี่ยนไป แต่คุณค่าสหกรณ์ไม่ได้เปลี่ยนตามไปด้วย เพียงแต่จะยึดเอาใช้บริหารจัดการสหกรณ์ได้อย่างไร

ในภาคการเกษตร ปัญหาสำคัญของสมาชิกสหกรณ์คืออะไร ถ้าเราตระหนักจะพบว่ามีมากกว่าเรื่องเงินทุน เช่น ผลผลิตการเกษตร หลายสหกรณ์ไม่ได้ใส่ใจเรื่องนี้ ใส่ใจแต่เรื่องการหาเงินให้สมาชิกกู้ยืม แล้วรับผลตอบแทน หรือกรณีที่สหกรณ์จัดหาปุ๋ยมาขายให้แก่สมาชิก เพื่อที่จะได้รับส่วนต่างของค่าตอบแทน แต่สหกรณ์ไม่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการผลิต

สหกรณ์เป็นองค์กรเดียวที่เข้าถึงเกษตรกรได้ใกล้ชิดแท้จริง และกระจายผลตอบแทนแก่สมาชิกได้เป็นธรรมที่สุด มากที่สุด

ณ วันนี้นโยบายของนายกรัฐมนตรีต้องการเห็นสหกรณ์ที่เข้มแข็ง ท่านมองว่า สหกรณ์เป็นองค์กรเดียวที่เข้าถึงเกษตรกรได้ใกล้ชิดแท้จริง และกระจายผลตอบแทนแก่สมาชิกได้เป็นธรรมที่สุด มากที่สุด ท่านอยากให้สหกรณ์ที่เข้มแข็ง แล้วสหกรณ์เหล่านี้บริการหรือดูแลเกษตรกรในเรื่องใดบ้าง แล้วต้องการความช่วยเหลือ การสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างไรบ้าง

กรมส่งเสริมสหกรณ์พยายามค้นหากันว่ามีสหกรณ์อะไรบ้าง ผลิตภัณฑ์อะไร แต่ก็หาไม่เจอนอกจากข้าว นม ยาง ปาล์ม แล้วอย่างอื่นที่เกษตรกรผลิตกลับไม่มี สหกรณ์ตัวแบบ นายกรัฐมนตรีไม่ยักสนับสนุนเพียงเกษตรกรรายย่อย แต่ต้องการสนับสนุนเป็นสหกรณ์เพื่อความเข้มแข็ง ณ วันนี้ก็เป็นโจทย์ที่เราจะหาคำตอบให้หลายๆ ได้อย่างไร

แสดงว่าที่ผ่านมา เราไม่ได้มองที่สมาชิกตั้งแต่การผลิตสินค้า สหกรณ์ไม่ได้เริ่มดูแลตั้งแต่จุดนั้น เราคิดแต่เพียงหาปัจจัยการผลิต หาสินเชื่อ แต่ไม่ได้มองตั้งแต่การผลิต เราทราบแล้วว่าสินค้าที่ผลิตต้องเป็นสินค้าคุณภาพ ถ้าสหกรณ์ไม่ได้ลงไปดู แสดงว่าสหกรณ์ไม่ได้ทำหน้าที่ของสหกรณ์อย่างดีที่สุด แต่สหกรณ์ปล่อยให้คนอื่นดำเนินการ และปล่อยให้สมาชิกให้เป็นไปตามยถากรรม

ตนเห็นว่าเป็นเรื่องระดับนโยบายรัฐที่จะลงไปเกี่ยวข้องกับที่จะต้องลงไปถึงปัญหาข้างต้น อย่างวันนี้ สหกรณ์การเกษตรพิมาย จำกัด หรือสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด ซึ่งได้รับรางวัลสหกรณ์ที่มีคุณค่า นายกรัฐมนตรีได้ไปเยี่ยมชมแล้ว ท่านยินดีที่ได้เห็นการดำเนินการ และอยากให้หาต่อไปว่าสหกรณ์แบบนี้มีอีกหรือไม่

คุณพகามาต รนพัฒนพงต์

ขอเรียนถาม รศ.ดร.พีรเดชว่า เรามีศักยภาพนวัตกรรมหรืองานวิจัยที่จะไปช่วยเรื่องการเกษตร ที่จะให้สหกรณ์เข้มแข็งมากขึ้นอย่างไรบ้าง

รศ.ดร.พีรเดช ทองอำไพ

รศ.ดร.พีรเดช ทองอำไพ

งานวิจัยมีสองรูปแบบ วิจัยจากข้างนอก คือ นักวิจัยทำงาน แล้วเอาไปใช้ในพื้นที่ เอาไปส่งเสริม ส่วน

ใหญ่แล้วนัก วิจัยกับเกษตรกรมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน
สุดท้ายงานวิจัยก็ขึ้นหิ้ง กับงานวิจัยข้างในที่คนในพื้นที่
สร้างขึ้นมาแล้วใช้ผลลัพธ์นั่นเอง สหกรณ์เกิดขึ้นมา 100
ปี แต่มีเรื่องการพัฒนา ยังขาดวิจัยสร้างความรู้ใหม่ ๆ
ทำให้สหกรณ์เดินได้ช้า

มีองค์กรหลายแห่งในประเทศไทยที่คล้าย ๆ กับ
สหกรณ์ เช่น สมาคมชาวสวนมะม่วงแห่งประเทศไทย
เขารวมตัวจากกลุ่มเล็ก ๆ แล้วจัดการผลผลิตให้มะม่วง
สามารถออกผลนอกฤดูได้โดยไม่แข่งขันกันเองระหว่าง
เกษตรกร จัดการตลาด มีการประชุมวางแผนว่า ที่ไหน
จะให้ผลผลิตออกเมื่อไร ทำให้ผลผลิตมีอยู่ตลอด ราคา
มะม่วงจึงไม่ตก อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น โครงการเพชรน้ำ
หนึ่ง มีการรวมกลุ่ม มีการแบ่งระบบ ทุกอย่างมีกฎกติกา
เขาทำเรื่องเครื่องหยอดเมล็ดข้าวแบบชาวบ้าน พอสำนัก
วิชาการเข้าไปช่วย ก็ยังรักษาภูมิปัญญาของเดิม ต่อมา ก็
เกิดความร่วมมือระหว่างสหกรณ์กับนักวิชาการในเรื่อง
การตลาดเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อปรับแต่งให้เทคโนโลยี
ดีขึ้น เทคโนโลยีมีเยอะ หลายอย่างใช้ไม่ได้ เพราะแพง
ถ้าไม่รวมเป็นสหกรณ์ก็ใช้ไม่ได้

ถ้าสหกรณ์รวมกลุ่มกันแล้วบริหารจัดการที่ดี ได้แก่

1 การเพิ่มมูลค่าและรักษามาตรฐาน

2 การลดต้นทุนโดยเฉพาะเพื่อแข่งขันกับอาเซียน
หลายครั้งก็สามารถทำได้โดยยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ
เทคโนโลยีมีมากแม้กระทั่งเรื่อง ปุ๋ย เช่น ปุ๋ยสั่งตัด

แต่ถ้าสหกรณ์ตั้งขึ้นเพื่อการกุศลของสมาชิก
หรือการหาแหล่งเงินทุนเพียงอย่างเดียว การพัฒนา
ความรู้ต่าง ๆ เพื่อสหกรณ์เองก็จะไม่เกิดขึ้น ความยั่งยืน
ย่อมไม่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ยังมีเรื่องงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ
(Action Research) ซึ่งไม่ใช่งานวิจัยทางเทคโนโลยี คือ
การทำต้นแบบให้ดีกว่าแล้วขยายต่อ ต้นแบบพวกนี้ไม่
ได้อยู่ในตำรา แต่ปฏิบัติขึ้นมา ตัวอย่างเช่น ตลาดสุขใจ
เกษตรกรรุ่นใหม่

คุณพกาภ มาพัฒนพงศ์

เรียนเชิญคุณสุวรรณเล่าความร่วมมือที่เกิดขึ้น
ของ ส.ป.ก. ที่เกิดขึ้น เพื่อบ่งบอกว่าตอนนี้กำลังยกระดับ
สหกรณ์อยู่ ซึ่งจะเป็นอย่างต่อไป

คุณสุวรรณ บุราพรนุสรณ์

ทาง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร
กรรม (ส.ป.ก.) มีสหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดินมาก 60 กว่า
สหกรณ์ แต่มีปัญหาหลายอย่างทั้งการบริหารจัดการ
และการดำเนินธุรกิจ ส.ป.ก. มีจุดแข็งคือ คน ที่ดิน
กระบวนการจัดการ และมีจุดอ่อนคือ ความรู้ทั้งในระดับ

คุณสุวรรณ บุราพรนุสรณ์

ของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรซึ่งต้องได้รับการพัฒนา

จากการทำงานร่วมกันกับทางสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ สำนักคณะ
กรรมการอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยทาง ส.ป.ก. เองไม่มีองค์
ความรู้ ก็จะอาศัยสถาบันเหล่านี้มาเติมเต็ม จากการทำงาน
ร่วมกันทำให้เห็นความร่วมมือซึ่งแก้ไขปัญหาคัด
อ่อนของ ส.ป.ก. เรื่องความรู้

ส.ป.ก. ได้รับความร่วมมือทำ Project Based
Learning มีการไปสอนให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ให้รู้จัก
ปรับเปลี่ยน จูงใจให้เกษตรกรเข้าศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดย รศ.จุฑาทิพย์
เข้ามาร่วมพัฒนาในเรื่องการบริหารจัดการสหกรณ์ว่า
ควรจะมีทิศทางอย่างไร ซึ่งแต่ละสหกรณ์มีบริบทไม่
เหมือนกัน แต่ละสหกรณ์จึงต้องแก้ไขด้วยวิธีการหนึ่ง
ๆ จึงต้องเรียนรู้ว่าปัญหาของแต่ละแห่ง เมื่อเห็นปัญหา
จึงจะเห็นแนวทางแก้ไข

จากบทบาทที่ทำงานร่วมกันมา ตั้งใจที่ว่า

1 เราต้องมีผู้นำความเปลี่ยนแปลงต้องเริ่มจาก
เจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. ก่อน ดังนั้น จึงมีการคัดเลือกเจ้า

**การสร้างต้นแบบที่มีความชัดเจนในเรื่อง
การบริหารจัดการ มีกระบวนการที่ต่อเนื่อง
หรือถ่ายทอดไป จะสามารถต่อยอดในการ
พัฒนาการเกษตรได้ในอนาคตอย่างยั่งยืน**

หน้าที่มาเข้ากระบวนการฝึกอบรม ภายใต้แนวคิดที่ว่า ถ้าจะพัฒนาเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ให้เป็นเจ้าหน้าที่มืออาชีพ (Smart Officers) ต้องมีองค์ความรู้อะไรบ้าง

2 ให้เจ้าหน้าที่มืออาชีพไปพัฒนาเกษตรกร ซึ่งจะยกระดับเกษตรกรให้เป็น Smart Farmers

ในการพัฒนาอะไรก็แล้วแต่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีคนที่คุณที่สำเร็จแล้วเลียนแบบ น่าจะเอาจุดตรงนี้มาประยุกต์ โดยการสร้างต้นแบบที่มีความชัดเจนในเรื่องการบริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ถ้ามีต้นแบบ ก็จะมีกระบวนการที่สืบเนื่องต่อหรือถ่ายทอดไป กระบวนการตรงนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ของ ส.ป.ก. มีโจทย์ทางสังคมว่า ได้ที่ดินไปแล้วก็เอาไปขาย เปลี่ยนมือไปยังบุคคลอื่น

ในกระบวนการที่เป็นต้นแบบ วิธีการเรื่องการจัดการจะสามารถต่อยอดในการพัฒนาการเกษตรได้ในอนาคตอย่างยิ่งยั้ง

เรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดิน ณ วันนี้มีปัญหาหลายด้าน ปัญหาแรงงานก็เป็นด้านหนึ่ง พอจะใช้เครื่องจักรเข้ามาเสริมก็มีการจัดการหลายรูปแบบ ตนคิดว่า นวัตกรรมเหล่านั้นเหมาะสมกับสภาพของเกษตรกรได้หรือไม่

นวัตกรรมในเรื่องต่าง ๆ ทั้งการผลิตและการจัดการ ถ้าไม่มีต้นแบบก็จะได้รับการยอมรับยาก ดังนั้นต้องสร้างให้เกิดกระบวนการยอมรับก่อน แล้วเอาไปขยายผล อย่างเช่นที่ ส.ป.ก. กำลังสร้างเจ้าหน้าที่มืออาชีพ เพื่อสนับสนุนเกษตรกรและผู้นำเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรมืออาชีพ และให้เป็นต้นแบบ แล้วขยายผลให้ยอมรับ

คุณพามา ส.พัฒนาพงศ์

เรียนเชิญ ดร.ธนภัท เล่าเกี่ยวกับสหกรณ์ของประเทศไทยว่า พอจะออกข้อเคลื่อนไปสู่อาเซียนได้หรือไม่ หรือมีอะไรที่จะต้องเพิ่มเติมอีกบ้าง

ดร.ธนภัท แสงอรุณ

ขอเข้าประเด็นว่า สถานะของสหกรณ์ในการเข้าอาเซียน ต้องปรับตัวอย่างไร ในส่วนของตนเองเสริมเรื่องตลาด ในฐานะประชาชนมองว่าภาวะตลาดมีการเปลี่ยนแปลงไป ตลาดที่เราเคยพึ่งพิงได้ทั้งในประเทศ และการส่งออกค่อนข้างหดตัวอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ

ให้ชัดเจนขึ้นว่าอยู่ที่ใคร การวางแผนการผลิตต้องอยู่บนความต้องการของตลาด ไม่ว่าสหกรณ์จะก้าวสู่อาเซียนหรือก้าวไปทางไหน สหกรณ์ต้องมุ่งไปยังตลาดเป้าหมาย การวางแผนตลาดเป็นสิ่งสำคัญ

ดร.ธนภัท แสงอรุณ

การสร้างการแข่งขันของสหกรณ์ในเชิงรับ จะอย่างไรจึงจะสร้างความเข้มแข็งในสินค้า จะนำเทคโนโลยีอย่างง่าย นวัตกรรมพื้นบ้านมาสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างไร อาจต้องอาศัยลูกหลาน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ท้องถิ่น อาจต้องแสวงหาโอกาสจากข่าวสาร เพื่อไปรู้จักสิ่งต่าง ๆ และนำมาปรับใช้กับผลิตภัณฑ์

นอกจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแล้ว ยังมีเรื่องการใช้ออกลักษณะของท้องถิ่นในการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้า บ้านหมู่บ้าน วัด โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเครือข่ายที่ต้องพัฒนา เพื่อรับเอาแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม มาปรับใช้ จะมีส่วนไหนหรือไม่ที่สามารถนำมาปรับให้เป็นส่วนเสริมแก่สินค้า อาจเป็นการบริการ การท่องเที่ยว ศูนย์เรียนรู้ การทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพื้นที่การเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น สิ่งเหล่านี้สามารถกลับไปทำได้เลย เครือข่ายเป็นสิ่งที่ท่านกลับไปทำได้เลย พิพิธภัณฑท์ก็เป็นอีกพันธมิตรที่สามารถเข้าไปพัฒนาร่วมกันได้ ยุคใหม่ของพิพิธภัณฑท์ เป็นสะพานเชื่อมระหว่างสินค้าและวัฒนธรรมของชุมชน ให้ผสมผสานกับสินค้าได้ด้วย รวมถึงเรื่องการใช้พื้นที่ของพิพิธภัณฑท์แสดงสินค้า จับคู่กับพันธมิตรธุรกิจต่าง ๆ

สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน ต้องมองกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้นว่าอยู่ที่ใคร การวางแผนการผลิตต้องอยู่บนความต้องการของตลาด ไม่ว่าสหกรณ์จะก้าวสู่อาเซียนหรือก้าวไปทางไหน สหกรณ์ต้องมุ่งไปยังตลาดเป้าหมาย การวางแผนตลาดเป็นสิ่งสำคัญ

ข้างต้นเป็นเรื่องของผู้ประกอบการสหกรณ์ สำหรับมิติทางนโยบายมองว่า ตลาดเปลี่ยนไป คู่แข่งมากขึ้นทั้งในเรื่องต้นทุนและคุณภาพ อีกทั้งยังตามหลังประเทศไทยมาใกล้เคียง ๆ การทำงานร่วมกันตลอดห่วงโซ่เป็นสิ่งที่ต้องให้น้ำหนักมากขึ้น ในการวางแผนร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ ในเครือข่าย

ในแง่สภาพัฒนภาพแห่งชาติ ความคิดที่ชัดเจนอย่างหนึ่ง คือ การวางแผนในการพัฒนาธุรกิจฐานสังคม จะออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ประโยชน์คือ จะมีการขึ้นทะเบียนเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจนั้นให้ครบวงจร ทั้งให้นักศึกษาเข้ามาศึกษาได้ และร่วมกับชุมชนเพื่อความยั่งยืนในแง่เศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม ท่านอาจใช้เรื่อง CSR เพื่อให้เอกชนเข้ามาเป็นภาคีได้อีก ตอนนี้องค์กรในตลาดหลักทรัพย์ ควรมี CSR นอกจากในระดับองค์กรที่มีเรื่องธรรมาภิบาล ควรจัดซื้อจัดจ้าง พัฒนาสหกรณ์ ผู้ผลิตให้สามารถยกระดับสินค้าให้มีมาตรฐานเพียงพอที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตของบริษัทนั้น ๆ สิ่งเหล่านี้คือแนวโน้มที่ก้าวเข้ามาหาสหกรณ์ สหกรณ์เองก็ต้องพัฒนาและจัดสรรเวลาไปสร้างเครือข่ายกับบริษัทเหล่านี้

คุณภาพมาตรฐานพัฒนาพงศ์

สอบถามรศ.จุฑาทิพย์ว่า ตอนนี้ สถาบันฯ มีอะไรที่จะเป็นต้นแบบในการยกระดับสหกรณ์บ้าง

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

ในแง่ประเด็นการเสวนา ที่เอาเรื่องการเข้าสู่อาเซียน มีภาพใหญ่ คือ

1. ถ้าเราดูตัวเลขของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 3 ปีที่ผ่านมา ในทุก ๆ ปีถ้าสหกรณ์เกิดขึ้น 1 แห่งจะล้มเลิกไป 1.5 แห่ง เรื่องนี้หมายความว่าอย่างไร ทั้งนี้สาเหตุมาจากนโยบายที่ผิดพลาดหรือไม่ ให้จัดตั้งสหกรณ์โดยที่ตัวกลุ่มขาดความพร้อมใช้หรือไม่ หรือประเด็นใด

2. ตอนมองว่าขบวนการสหกรณ์ไม่ได้มีขนาดเล็ก ในระยะ 2 ทศวรรษที่ผ่านมา สหกรณ์ยังเน้นการให้กู้ ทุน ดำเนินการก็มาจากสมาชิกสมทบเยอะ แสดงว่า เราเอาเงินฝากจากคนไม่ได้เป็นสมาชิกจริง ๆ เข้ามา สุดท้ายคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงห้ามสมาชิกสมทบ

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์รับงานวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ตั้งโจทย์ว่า ใน 10 ปี งานวิจัยต้องสร้างผลกระทบต่อคนในสังคมนำคุณค่าสหกรณ์พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เราเชื่อมั่นเหมือนนักสหกรณ์ทั่วโลกว่า ในระบบเศรษฐกิจของประเทศใด ๆ ต้องมีส่วนสาม คือ รัฐ เอกชน สหกรณ์ แต่ก็เสียใจว่า

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

รัฐบาลแทบทุกยุคไม่เข้าใจสหกรณ์อย่างแท้จริง การให้เงินทุนแก่สหกรณ์อย่างเดียวไม่เพียงพอ

เราต้องเริ่มจากการนำคุณค่าสหกรณ์ใส่ในคน ให้คนมีอุดมการณ์ว่าจะตั้งสหกรณ์เพื่อช่วยเหลือสมาชิกและชุมชน โดยการพัฒนารัฐกิจให้เข้มแข็งมุ่งให้บริการที่ดี มากกว่าการหากำไรจากการดำเนินธุรกิจ

แต่รัฐบาลหลายประเทศเอาแต่อัดฉีดเม็ดเงินเอาแต่นโยบายหลาย ๆ อย่างลงไปให้สหกรณ์ สหกรณ์ทำงานเกือบร้อยปี แต่ก็ยังอยู่ที่ต้นน้ำ เช่น สหกรณ์หลายแห่งแปรรูป แต่การเป็นจุดต่ำสุดของการสร้างมูลค่าเพิ่ม แต่ก็มิสหกรณ์บางแห่งสามารถดำเนินการได้ดี แต่ที่เหลือยังขาดทักษะการเป็นผู้ประกอบการอยู่

เมื่อมีประชาคมอาเซียน จะมีการเชื่อมตลาด สร้างอำนาจต่อรอง แต่ทำอย่างไรเราถึงจะใช้ตัวแบบสหกรณ์ได้ ในเรื่องนี้สถาบันฯ มองว่า เราต้องเริ่มต้นเอาคุณค่าสหกรณ์ใส่ตัวคน แล้วเอาไปรวมกลุ่ม อาจเป็นสหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมาย มีภาคีกลยุทธ์มาช่วย ทั้งนี้เราค้นพบว่า ถ้าจะยกระดับสหกรณ์ ต้องเปลี่ยน 3 ประการได้แก่ ยกกระดับสินค้า เช่น การสร้างแบรนด์ พัฒนาขั้นตอนพัฒนาบทบาท การวางตำแหน่งสหกรณ์ใหม่

เราเริ่มพูดตัวแบบธุรกิจแบบ Public-Private Partnership (PPP) ซึ่งสหกรณ์จะเป็นตัวแบบที่สำคัญ เพราะขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทยมีเม็ดเงินจำนวนมากไม่น้อยเพียงแต่ยังไม่ได้นำมารวมกันเพื่อจัดการ

สถาบันฯ มีข้อเสนอต่อการเปลี่ยนบทบาทของรัฐบาลหลาย ๆ เรื่อง เรื่องหนึ่งคือนโยบายเรื่องการเชื่อมโยงเครือข่ายของสหกรณ์แบบหลวม ๆ คงไม่ได้อีก ต้องเป็นเครือข่ายที่สหกรณ์สามารถยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน มีระบบการบริหารจัดการภายในที่ดี สถาบันฯ

จึงนำ ชุดความรู้การจัดการโซ่อุปทานแบบบูรณาการมาใช้ เมื่อมีการจัดการโซ่อุปทานก็จะกลายเป็นโซ่คุณค่าที่จะเชื่อมโยงทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โดยสถาบันฯ มีชุดความรู้การสร้างเครือข่ายคุณค่า เราเรียกว่า VN&F platform ดังเช่นกรณี คิซมกฏโมเดล จังหวัดจันทบุรี ถ้าสหกรณ์จะทำอะไร ตนมองว่า ต้องมาวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมเสียก่อน เช่น มีทุนเท่าไร ทรัพยากร มนุษย์เป็นอย่างไร กรรมการเป็นอย่างไร ผู้จัดการเป็นอย่างไร

เราต้องเริ่มต้นเอาคุณค่าสหกรณ์ใส่ตัวคน แล้วเอาไปรวมกลุ่ม อาจเป็นสหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมาย มีภาคีกลยุทธ์มาช่วย ทั้งนี้เราค้นพบว่า ถ้าจะยกระดับสหกรณ์ ต้องเปลี่ยน 3 ประการ ได้แก่ ยกระดับสินค้า เช่น การสร้างแบรนด์ พัฒนาขั้นตอน พัฒนาบทบาท การวางตำแหน่งสหกรณ์ใหม่

ฝากไว้ว่า ทำอย่างไร เราจะมีศูนย์เรียนรู้มีชีวิตของชุมชน เพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการที่ต้นน้ำเกษตรกรในช่วงที่ประเทศกำลังเปลี่ยนแปลง

การสหกรณ์ในประเทศไทยดำเนินการมาเกือบ 100 ปี ก็ยังทำงานในระดับต้นน้ำ แต่ตอนนี้สหกรณ์ในต่างประเทศหลายแห่งยกระดับตนเป็น Food Coop

คุณบริสุทธ์ เปรมประพันธ์

คงเห็นว่า ทุกคนมองว่าสหกรณ์คือความหวังของประเทศชาติในการทำให้เกิดความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ณ วันนี้ คนมักมองสหกรณ์ว่าเป็นการทุจริต ดังนั้น สหกรณ์จะเข้มแข็งได้ต้องอยู่ที่คน คนต้องมีคุณธรรม ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เองเกี่ยวกับภาพการส่งเสริมสหกรณ์ ยุทธศาสตร์กระทรวงออกมาในรูปการส่งเสริมการผลิต จะมองสหกรณ์แต่เพียงสถาบันเกษตรกร ไม่ได้มองทั้งระบบสหกรณ์ก็จำกัดอยู่ แต่ภาคการเกษตร ตรงนี้เป็นอุปสรรคในการพัฒนางานสหกรณ์ ดังนั้น การทำยุทธศาสตร์ของกระทรวงต้องมองถึงสหกรณ์ทั้งระบบด้วย

การเข้าสู่อาเซียน ทางกระทรวงต้องรับผิดชอบการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร จึงวางแผนการผลิตรายสินค้าให้มีคุณภาพ เพราะเราเสียเปรียบเรื่องต้นทุน จึงต้องผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ สากลให้การยอมรับ มิ

ฉะนั้น ประเทศไทยจะแข่งขันไม่ได้ การไปสู่เกษตรกรรายย่อยได้ ต้องมีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ สหกรณ์ต้องหันกลับดูตนเองว่าจะขับเคลื่อนอย่างไรให้สหกรณ์ต้องเป็นศูนย์กลางในการดึงภาคส่วนต่าง ๆ ในการส่งเสริมเข้ามา เกษตรกรรายย่อยจะได้เข้ามาเป็นสมาชิก

คุณลาวัลย์ คำกา

สหกรณ์เป็นเครื่องมือที่ดี แต่ที่มาก็มีจุดอ่อน ตนคิดว่าเรื่องการทำงานเป็นเรื่องที่สำคัญ เรามีแผนพัฒนาสหกรณ์ ฉบับที่ 3 แล้ว แต่พอประเมินทั้งสองแผนก่อนหน้าก็ไม่มีการขับเคลื่อนหรือมีก็น้อยมาก ทำให้คงบรรลุเป้าหมายยาก ดังนั้นการร่วมแรงร่วมใจกันสำคัญ บางครั้งสหกรณ์ขายไม่เก่ง แต่ทำแบรนด์ได้ ทำคุณภาพได้ ก็ร่วมมือกับเอกชน ถ้าเก่งแล้วก็พัฒนา แปรนตีของตนเองตามลำดับ คงต้องมีการจัดระบบว่าสหกรณ์ไหนมีความเข้มแข็งระดับไหน ตัวสหกรณ์เองก็กลับไปดูตัวเองว่ามีความสามารถระดับใด

ในส่วน PPP คิดว่าต้องเพิ่ม P people เพราะถ้าทำแล้วประชาชนไม่ได้อะไร มันก็สูญเปล่า ตอนนี้เป็นโอกาสอันดีที่ชาวสหกรณ์จะได้ฝึกกำลังกัน

รศ.ดร.พีรเดช กองอำไพ

พอพูดถึงอาเซียน อยากให้มองว่า ณ วันนี้ ลูกค้าของสหกรณ์มี 68 ล้านคน เปิดอาเซียนแล้วลูกค้าเป็น 580 ล้านคน เราจะใช้ประโยชน์อย่างไร แต่ว่า ประเทศเพื่อนบ้านเขาก็ทำเกษตรเหมือนกับประเทศไทย แลมได้เปรียบเรื่องทรัพยากร แรงงาน แต่ว่าระบบสหกรณ์ของประเทศไทยมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก และนี่คือโอกาสให้สหกรณ์ใช้ประโยชน์ได้ เพียงแต่จะทำอย่างไรให้สหกรณ์เข้มแข็ง ดังนั้น เราต้องทำสินค้าให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานผ่านการสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

มีสามประเด็น ได้แก่

1. ความสำเร็จ มีสามส่วน คนคุณภาพ สินค้าคุณภาพ เครือข่ายคุณภาพ ซึ่งคนเป็นหัวใจ
2. คนคุณภาพ มี หัวใจ สมอง และมีมือ หัวใจคือคุณค่าสหกรณ์ สมองคือการเรียนรู้ ซึ่งเริ่มจากการปฏิบัติ เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง นอกจากนี้ มีการเรียนรู้ร่วมกัน การดูงานซึ่งต้องไปให้ลึกถึงแนวคิด การเรียนรู้ผ่านการวางแผนร่วมกัน แหล่งที่สามคือ เรียนรู้จากคนภายนอก
3. เวลาพูดถึงสินค้า เราพูดถึงว่า สินค้าคุณภาพเป็นเรื่องสำคัญ แต่สินค้าจำหน่ายไม่ได้ถ้าผู้บริโภคไม่เห็น

คุณค่าในสินค้าของเรา ดังนั้นจึงต้องสร้างเครือข่ายกับผู้บริโภคเพิ่มเติมด้วย

สุดท้าย สหกรณ์ในพื้นที่นั้นนอกจากจะมีเรื่องคน สินค้า เครือข่าย จะต้องมีการจัดการการผลิต การตลาด และการเงิน ต้องมีเครือข่ายเหล่านี้

คุณสุวรรณ บุราพรุสนน์

ไม่ทิ้งเรื่องความร่วมมือ ไม่ว่าจะเป็ใคร การทำงานร่วมกันได้จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เราต้องสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ได้ ในส่วนของสหกรณ์ต้องมีจุดอ่อนทุกแห่ง เราจะทำอย่างไรเพื่อแก้ไขจุดอ่อนที่มี

ในกลุ่มต่าง ๆ ถ้าเราสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเป็นจุดนำสู่ความสำเร็จ

ดร.รณัท แสงอรุณ

ขอสรุปเน้นย้ำในเรื่องพันธมิตรธุรกิจ สหกรณ์สามารถกลับไปทำได้ในแง่ของตลาดคือ การหาจุดเด่นร่วมกับเครือข่ายในพื้นที่ อาจใช้เฟรนไชด์ เครือข่าย

ในภูมิภาคต่าง ๆ ตอนนี้ทราบว่ามิศูนย์กระจายสินค้าสหกรณ์ (CDC)

การสร้างเครือข่ายที่สร้างต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำระหว่างภูมิภาค ที่สามารถแลกกันวางสินค้าในสหกรณ์ร้านค้าต่างภูมิภาค เมื่อเราเข้มแข็งภายในประเทศ สิ่งแรกที่เราจะได้ คือ อยู่รอดจากการบุกรุกของธุรกิจจากจีน จากนั้นเราก็ขยายได้มากขึ้นซึ่งไม่ใช่เรื่องยาก ในแง่ของภาครัฐคงได้กลับไปทบทวน ที่จะต้องกระชับความร่วมมือในการวางแผนเครือข่าย เพื่อส่งเสริมการตลาดของสหกรณ์ให้มากขึ้น

รศ.จตุททิพย์ ภัทราวาท

ขอสรุปว่า สถาบันฯ ก็คงทำหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) เพื่อยกระดับสหกรณ์ แต่สหกรณ์ในความหมายของสถาบันไม่เฉพาะสหกรณ์ที่จดทะเบียน อย่างเดียว แต่รวมถึงสหกรณ์ที่มีฐานประชาชนด้วย

